

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

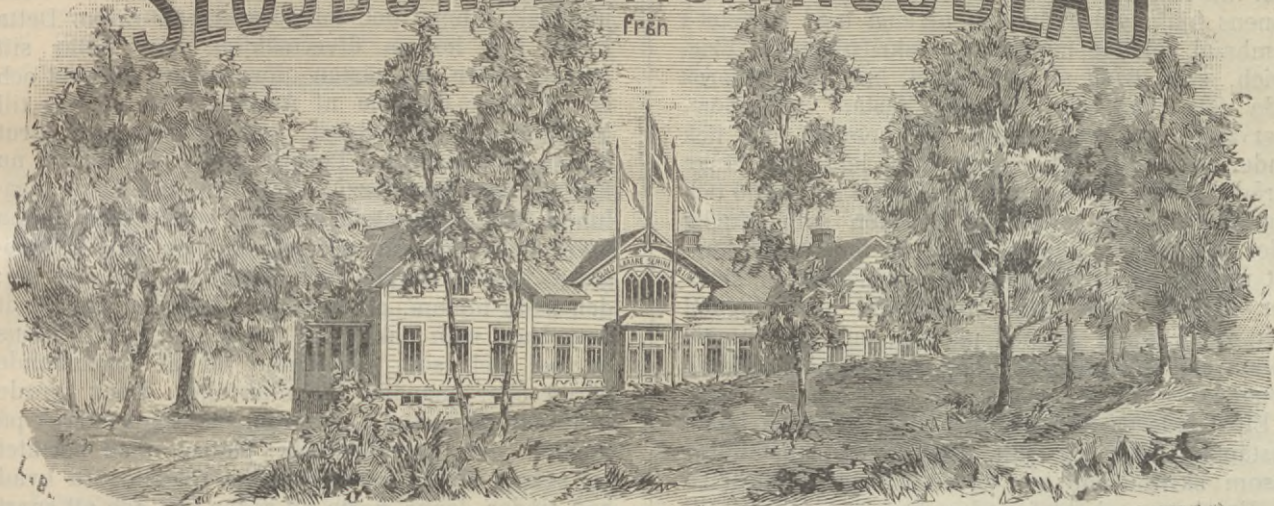
This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

J. Torberg Stamp

SLÖJDUNDERVISNINGSBLAD

Från

NÄÄS.

Tolfta årgången. N:o 10 (133).

Redaktör: OTTO SALOMON.
Näås, Floda Station.

(Tryckt 30/11) 1896.

Friedrich Fröbel.

II.

Redan som barn en varm vän af naturen och hvad därmed står i samband önskade den femton-årige ynglingen blifva i tillfälle ägna sig åt en verksamhet, som medgaf vistandet ute i det fria, och som kunde göra honom mera förtrogen med denna natur, hvilken han så högt älskade, och hvaraf han såg sig själf som en del. Att blifva landtbrukare i detta ords vidsträcktaste betydelse var därföre vid denna tid hans ideal, men, då en lämplig plats hos någon sådan för tillfället ej fanns att erhålla, gick han gärna in på att, enligt faderns bestämmelse, komma i lära hos en några dagsresor från Oberweissbach på höjden af Thüringerwald bosatt jägmästare, som mot en billig afgift under tvenne år lofvade behålla Friedrich i lära. Vid afresan från hemmet gaf fadern honom den vänliga förmaningen, »att inte komma och klaga, ty man skulle aldrig höra på honom utan redan i förväg anse, att han hade orätt».

Med glädje och stora förhoppningar började unge Friedrich sin lärotid, men han skulle snart känna sig bedragen i dessa förhoppningar. Hans husbonde och läromästare var visserligen själf i besittning af ganska goda kunskaper men däremot icke alls af förmågan att meddela dem åt andra, en företeelse, som dess värre ingalunda är enstaka. Han hade därjämte rätt många järn i elden, så att det högst sällan kom i fråga, att lärningen erhöill någon direkt undervisning, utan denne måste mestadels sköta sig själf och söka på egen hand uppsnappa, hvad som kunde finnas att inhämta. Husbondens på facklitteratur rikhaltiga bibliotek stod emellertid till lärningens förfogande, och han, den vetgirige ynglingen, begagnade sig äfven ifrigt därpå. Hans älsklingsstudium blef matematiken, uti hvilket ämne han gjorde ganska stora framsteg. Dock större dragningskraft än böckerna hade alltid på honom naturen själf, och af henne lärde han, lärde med hängifvenhet, lärde för lifvet.

Ehuru jägmästaren icke skulle haft något emot att behålla sin lärling under ännu ett år, kunde denne icke förmås att kvarstanna, hvilken självvilja inbragte honom ett dåligt vitsord från den allt annat än samvetsgranne läraren och skarpa förebråelser af den gent emot honom allt annat än tillitsfulle fadern. För öfrigt synes redan vid denna tid unge Friedrich hafva gjort sig bemärkt genom ett fantastiskt väsende, hvilket yttrade sig icke allenast i hans utseende utan äfven i hans klädsel. Han sprätte nämligen i stora kanonstöflar och med en ofantlig fjäderbuske i sin gröna jägarehatt. Till denna påfallande kläddräkt kom nu äfven, att hans ögon hade ett egenomligt spanande och forskande uttryck.

Hans håg stod till universitetet i Jena, där en af de äldre bröderna vid den tiden studerade medicin, och efter många om och men erhöill han tillstånd af fadern att äfven tillsvidare uppehålla sig därstädes. Detta dock med villkor, att fadern ej skulle behöfva gifva honom något underhåll, utan att han själf skulle bekosta sina studier medelst det lilla arfvet efter modern. Med glädje gick han in på denna bestämmelse och fick nu tillfälle att under tvenne terminer något mera vetenskapligt än hvad som hitintills varit fallet fördjupa sig i sina älsklingsämnen matematik och naturlära. Tiden var kort men dock tillräcklig för att låta honom komma till insikt om, huru litet han i själfva verket kunde — en kunskap så god som eller måhända bättre än hvarje annan. De ringa medel, som stodo till hans förfogande, gjorde emellertid, att han denna gång blott nådde till att få läppja på bräddarne af vetandets bägare. Det sista minne han förde med sig från denna sin studietid vid den berömda högskolan i Jena var minnet af de nio veckor, han, på grund af en oförskyllt iråkad skuld, fick tillbringa i studenternas bysättningshäkte.

Han hade nu att återgå till det praktiska lifvet och beslöt då att ägna sig åt landtbruket. Genom faderns förmedling erhöill han plats såsom biträde hos en godsförvaltare och fick här lägga hand vid

alla inom jordbruket förekommande arbeten utan att dock känna sig synnerligen intresserad af dem. Han stannade ej heller länge på denna plats, emedan fadern, som kände sig mycket klen, behöfde sonens hjälp vid skötandet af sina med embetet i samband stående mångfaldiga skrifgöromål. Friedrich, som trots all ovänlighet, han från faderns sida fått röna, var innerligt fästad vid honom, återvände nu med glädje till hemmet och fick under den korta tid, fadern ännu lefde, ett länge åtrådt tillfälle bevisa, att han blifvit misskänd och ingalunda borde uppfattas hvarken som oduglig eller otacksam. Längre fram, då han redan hunnit uträtta något till gagn för mänskligheten, skrifver Fröbel: »Må hans förklarade ande lugnad och välsignande se ned på mig, och må han nu känna sig nöjd med den son, som så högt älskade honom.»

Efter faderns död kunde Fröbel helt och hållet bestämma öfver sig själf. Han tog nu anställning såsom skrifbiträde hos en embetsman i närheten af Bamberg, och blef, sedan han här arbetat till belåtenhet, privatsekreterare hos en mecklenburgsk adelsman och stor godsägare. Men äfven hos denne stannade han blott en jämförelsevis kort tid, en jäktande oro drog honom till något annat, ehuru han ännu icke hade kommit till klarhet om, hvad detta andra, detta, som utgjorde hans kallelse, egentligen vore. Han trodde fortfarande vid denna tid, att hans begåfning låg för de tekniska sysselsättningarna, och han beslöt därför begifva sig till Frankfurt för att i denna stad, där en stor byggnadsverksamhet bedrefs, få arbete inom arkitektyrket. Redan nu synes dock hafva hägrat för honom det beslutet att efter ernådd vidare utbildning sätta in sin dådkraft till medmänniskors förädling. Anande att han härtill var förutbestämd, skrifver han på resan till Frankfurt i en ungdomsväns stambok — denne vän var landbrukare — följande: »Du gifver människorna bröd; mitt sträfvanne skall blifva att gifva dem åt sig själfva.»

I Frankfurt måste han den första tiden uppehålla sig med att gifva lektioner. Genom denna verksamhet blef han förd tillsammans med lärarne vid den af Gruner nyligen i Frankfurt upprättade »mönsterskolan». Gruner, en af den tidens mest ifriga befrämjare i Tyskland af de Pestalozziska idéerna, såg snart, att det fanns pedagogiskt gry hos den unge privatläraren och rådde Fröbel att uppgifva sina planer på byggnadsyrket samt i stället först som sist taga plats vid skolan, där en lärarebefattning tillfälligtvis fanns ledig. Anbudet motogs med tacksamhet, och den blifvande stormannen på uppfostringskonstens område har nu äntligen funnit sin kallelse, han känner sig hafva kommit in i sitt rätta element, känner sig »likt fisken i vattnet». Tillfredsställd, men ändock icke tillfredsställd. Samtidigt med att han kommer till insikt om uppfostringsverksamhetens höghet och vikt samt det välsignelserika uti att däråt få ägna sitt lifs bästa krafter, ser han också huru ansvarigert detta kall i själfva verket är, och hvilka stora förpliktelser det ålägger sina utöfvare. Hans egen ofullkomliga utbildning, och den däraf härledande svårigheten för honom att ens tillnärmelsevis kunna fylla de kraf, lärareverksamheten har rätt att ställa, synas honom så påtagliga. Han inser, hurusom för att med någon framgång kunna uppfostra andra, man först och främst måste söka

uppfostra sig själf. Genom Gruner erhåller Fröbel Pestalozzis skrifter, och läsningen af dem väcker hos honom ett glödande begär att på ort och ställe göra sig personligen bekant med den store människovännen och människouppfostraren. Detta begär blir honom öfvermäktigt, han fattar sitt beslut, sätter det nästan ofördröjligen i verket och är de sista dagarne af Augusti 1805 på väg till Yverdon, dit Pestalozzi, som bekant, kort förut flyttat sitt institut. Tvenne veckor tillbringas nu Fröbel hos Pestalozzi. Väl var han ännu ingalunda fullt kompetent att med sakkunskap döma öfver hvad han såg och hörde, men hans pedagogiska känsla börjar dock redan att utveckla sig; den sade honom, att mycket i Yverdon var värdt beundran, men också, att det å andra sidan fanns en hel del, som ingalunda var af bestående värde eller manade till efterföljd. Dock gjorde institutet på slottet i Yverdon ett djupt intryck på honom, och han lämnade platsen med beslutet att söka i sin lärareverksamhet tillgodogöra hvad han under denna korta tid redan lärt och att snart återkomma för att lära mera.

Efter detta upplifvande besök hos Pestalozzi grep Fröbel med förnyad ifver itu med sitt arbete vid Gruners »mönsterskola». Som han omöjligt kunde bekväma sig att låta de honom anförtrödda lärjungarne färdas fram på samma mödosamma och delvis ofruktbara väg, som han under sin egen skoltid fått vandra, så försökte den unge pedagogen med friskt mod att bryta nya banor. Hans genom själfbetraktning vunna uppfattning om naturen och lifvet kom honom därvid väl till pass, och han lyckades snart nog göra sin klass till mönsterskolans mönsterklass. Särskildt väckte hans undervisning i botanik och geografi väl berättigadt bifall, ty med framgång förverkligade han här den tvifvelsutan riktiga metodiska grundsatsen att vid undervisningen utgå från det barnen närmast liggande. Hvarje vecka företog han med sin klass spatserfärder utanför staden, hvarunder man dels flitigt botaniserade, dels gjorde iakttagelser på och kartlade den omkringliggande trakten. Gossarne fingo således först lära känna hembygden och dess beskaffenhet och sedan med denna kunskap såsom utgångspunkt utvidga sina geografiska och naturvetenskapliga kunskaper. Detta tillvägagående, en ingivelse bland många af Frøbels pedagogiska snille, tillvann sig barnens intresse och föräldrarnes gillande, och man var tämligen öfverens därom, att »så skall geografi läras». Äfven i modersmålet, räkning och ritning undervisade Fröbel med framgång, hvarvid han följde dels de hos Pestalozzi erhållna anvisningarne, dels egna ingivelser. »Jag vill» — skrifver han vid denna tid — »bilda människor, som med sina fötter stå fast rotade i Guds jord, i naturen, hvilkas hufvuden nå upp till himmelen och skåda ditin, hvilkas hjärtan förena båda, jord och himmel, jordens och naturens mångskiftande lif med himmelens klarhet och frid, Guds jord med Guds himmel.»

Fröbel hade visserligen förbundit sig att stanna tre år såsom lärare vid Gruners »mönsterskola», men, drivnen af sin önskan att vinna större egen utbildning, förskaffade han sig medgifvande att lämna befattningen, sedan han under omkring tvenne år framgångsrikt skött densamma. Det var egentligen hans afsikt att fortsätta sina afbrutna

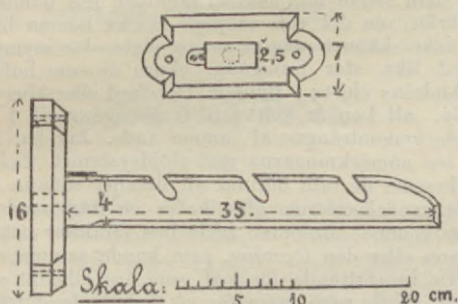
universitetsstudier för att dymedelst skaffa sig större kunskaper. Åtskilliga omständigheter trädde emellertid för tillfället hindrande i vägen, och efter rätt stor tvekan antog han därför befattningen såsom informator för de trenne sönerna till Herr von Holzhausen, en i Frankfurt bosatt adelsman.

Knifven synes vara på god väg att vinna in- steg vid arbetsundervisningen äfven i Amerika, där man hitintills icke sett på detta verktyg med synnerligen blida ögon. Vid en i New York under hösten hålles utställning af arbeten, utförda vid lärarebildningsanstalter, framvisades knifarbeten från icke mindre än nio seminarier. Goda förebud för den pedagogiska slöjden.

Ny modell.

N:o 20. Karthållare af björk.

Konstruerad och utförd såsom »själfvald» modell under kursen N:o 74 vid Nääs Slöjdlärareseminarium af folkskole- läraren J. O. Hagstrand från Vernamo.

1. Ämnet till väggstycket af- och längdsågas ur virket med bredsåg.
2. Stycket upphyflas vinkelrätt med rubank; bredden angives med strykmått och afhyflas till ritsen, jämväl med rubank.
3. Å väggstycket uppdrages en midtellinie, utefter hvilken hålen för armen och fästet angifvas.
4. Hålen borras med pinn- och centrumborr.
5. Väggstycket uppkonstrueras. Vid formningen användas rundsåg, stämjärn och fil.
6. Tjockleken bestämmes med strykmått och afhyflas med rubank.
7. Afsnedningen (fasen) angives samt utföres med knif och rubank.
8. Ämnet till armen upphyflas med rubank. Bredd och tjocklek angifvas med strykmått.
9. I armens tappända uppdrages diagonaler, hvar efter, medelst det till hålets utborrande använda centrumborret, en cirkelperiferi uppdrages kring tappens medelpunkt.
10. Armens form uppritas samt utföres med sink- såg, knif, centrumborr, stämjärn och fil.
11. Faserna utföras med putshyvel, spåckskifva och knif.
12. Sedan delarna blifvit afputsade med puts- hyvel, fastlimmas armen uti det för den- samma afsedda hålet.
13. Tappändan afsågas å väggstyckets baksida med sinksåg samt jämnhyflas med putshyvel.
14. Beslaget tillpassas och fastskruvas.
15. Föremålet jämnas med sickling och afputsas med sandpapper, där så behöfves.

Vice-Chancellor Reichel om den svenska pedagogiska slöjden.

Såsom bekant deltog i senaste sommarkursen på Nääs den nuvarande rektorn vid Universitetet i Wales. På det allmänna sammanträde, som den 24 Oktober hölls i London med »Sloyd Association of Great Britain and Ireland» upplästes af sekre- teraren ett anförande, som Mr. Reichel insändt till föreningen. Då det säkerligen bör vara icke allenast af intresse utan äfven af ganska stort värde för svenska lärare att få del af det intryck en främling i en så framskjuten ställning fått af de här tillämpade grundsatserna för slöjdunder- visningen, återgifva vi nu detta anförande i öfver- sättning.

Min uppmärksamhet riktades först på slöjdundervisning för ungefär fem år sedan, då skolkomitén för Wales, stiftad 1889, på konferensen i Shrewsbury, gjorde utkast till huf- vuddragen för en sammanhängande organisation och för en normalplan. Till en början togo vi den frågan i betrak- tande, huruvida det skulle vara bäst att inrätta några få stora helpensioner efter engelskt mönster, eller om vi borde enligt bruket på kontinenten upprätta ett stort antal skolor med ett fåtal elever. Det sistnämnda förslaget antogs slut- ligen, emedan man kände sig förvissad om, att på intet annat sätt ett verkligt nationellt system kunde skapas, d. v. s. göra den högre elementarbildningen tillgänglig för massan af befolkningen. Konferensen var emellertid till fullo med- veten om, hvartill konsekvenserna af ett sådant beslut skulle föra. Hitintills hade den högre allmänna undervisningen blifvit anedd i England egentligen såsom en förberedelse antingen för fortsatta studier vid universitetet eller för något yrke eller syssla, som icke innefattar arbete med händerna, och man har allmänt ansett, att handverkaren och den skicklige arbetaren få all den uppfostran de behöfva i folk- skolorna och fortsättningsskolorna. Den naturliga följden har blifvit, att man i allmänhet i de högre allmänna läro- verken i England är ogynnsamt stämd mot handarbetsunder- visningen, och att en gosse, som har gått igenom ett sådant läroverk, lämnar det med den känslan att mellan honom och handverkaren finnes ett stort afstånd, och att han, i och med detsamma han ger sig in i något yrke, förlorar sin ställning. Han kan bli bokhållare, ja, till och med butiks- biträde, han får dock aldrig röra vid ett verktyg eller för- färdiga ett nyttigt föremål, han får endast handtera pennan. De skadliga verkningarna af denna anordning äro endast delvis kända där, hvarest de högre allmänna läroverken, såsom i England, äro nästan uteslutande anlitade af den högre klas- sen och medelklassen, men där, såsom i Wales, de äro till- gängliga för hvar och en, blir faran större. De nya skolorna skulle draga till sig alla de skickliga eleverna från folksko- lorna, just de, hvilka hittills utförde det bästa arbetet för våra handverk och fabriker. Skulle dessa barn erhålla en uppfostran, som skulle bibringa dem den uppfattningen, att de, om de ägnade sig åt arbete med händerna skulle förlora sin ställning? Vore det så, skulle de nya skolorna afskära själfva nerven af vår nationella industri och på samma gång bidra till att skapa den farliga klass, från hvilken Storbritannien hittills varit befriad, nämligen ett litterärt proletariat. Dess uppgift skulle bli att leda den ström af talang och energi, som för närvarande uppehåller vår högt beskattade industri, in i en ränna, där denna ström skulle bli icke endast onyttig, utan verkligen farlig. Med denna fråga sysselsatte konferensen sig och kom efter många undersökningar och diskussioner, till den slutsatsen, att det enda tillförlitliga sättet att undgå, att de nya skolorna skulle uppfostra till fördomar mot det kroppsliga arbetet, vore att låta detsamma till betydande del ingå på skolans schema. Efter denna tid uppmåna alla normalplaner för skolorna i Wales till införandet af arbetsundervisning och några, att särskildt nämna mitt eget län, Carnavon, göra det till ett obligatoriskt ämne. Detta var den allmänna principen. Men svårigheterna att tillämpa den blefvo icke fullt synliga förrän tre år senare, då våra skolor verkligen öppnades, och hvarje skolråd skulle tillse, att de förordningar, som deras schemata innehölo, också riktigt tillämpades. Inom den öfverstyrelse för skolorna, som jag tillhör, fanns icke en enda medlem, som hade någon praktisk kännedom om arbetsundervisning eller visste, huru den bäst skulle med- delas, och hvilka utgifter den skulle medföra. Bristen var i någon mån afhjälpt genom utnämmandet af en teknisk

inspektör, som genomgick en kurs vid Nääs och gaf oss resultatet af sin erfarenhet i en lysande och uttömmande berättelse, i hvilken han sysselsatte sig med hela frågan om organisationen af teknisk uppfostran inom hela länet. Hans förordnande var likväl endast tillfälligt, och det var fara värdt att, när hans initiativ var borta, saken skulle förfalla, helt enkelt emedan ingen inom öfverstyrelsen hade någon praktisk kännedom om den. Det var tanken härför, som förde till mitt besök vid Nääs i somras. Jag valde Nääs, icke emedan jag föredrog något visst system, men emedan den svenska slöjden borde, så vidt jag kunde se, vara det högst utvecklade systemet för uppfostrande arbete i trä, och att troligen systemets allmänna principer borde vara mest utarbetade och tillämpade i den kurs, som förestås af systemets upphofsman, och hvare deltaga praktiska lärare från alla delar af världen. Jag vill nu försöka förklara den verkan denna erfarenhet har haft på mig.

I). Några få dagar af kursen äro tillräckliga för att följa den tanke, som många bildade personer hysa, att arbete med händerna är ett rent mekaniskt arbete, som icke kräver någon intelligens. Jag studerade svenska samtidigt och hade sålunda tillfälle att jämföra de själsverksamheter, som tagas i anspråk af dessa två olika slags arbeten. Jag tror det knappast är någon öfverdrift att säga, att slöjdarbetet fordrade fullt ut lika mycken uppmärksamhet och tankeanstängning som språkstudiet. Oupphörligt blef jag obehagligt påmind om följderna af tillfälligt bristande uppmärksamhet. Jag tror icke heller, att det är möjligt för någon att gå genom en slöjdkurs utan att förvärfva en mycket hälsosam aktning för kroppsligt arbete och fullkomligt blifva bragt ur den villfarelsen, att det är ovärdigt en bildad man. I detta hänseende styrktes jag mer och mer i den åsikt, jag redan förut hyste, att det bästa sättet att hindra högre skolor från att om än oafsiktligt skapa fördom mot arbete med händerna, vore att tvinga dem att undervisa däri.

II). Min erfarenhet visade mig vidare, att en person med genomsnittsbildning kan under några få veckor förvärfva en förtrolighet med bruket af verktyg och en färdighet i teckning, som synes honom likt utvecklingen af ett nytt sinne. Om någon hade sagt mig, innan jag började arbeta — jag hade aldrig gjort något dylikt arbete i hela mitt lif — att jag efter fyra veckor skulle göra utkast till ritningen af en ny modell, som skulle ersätta ett nummer i serien och detta utan minsta tvifvelsmål, att jag skulle vara i stånd att utföra den efteråt, skulle jag hafva ansett påståendet såsom den största orimlighet. Och dock är detta, förmodar jag, den erfarenhet, som hvar och en gör, som deltagar i en kurs på Nääs utan att hafva arbetat förut. Resultatet är förvärfvandet af en säkerhet och förtrolighet med användandet af händerna, som är värdefull och angenäm för den fullvuxne, men ovärderlig för gossen, hvars karakter håller på att bildas, och isynnerhet för den talrika klass, där bristen på lust för bokliga studier är ägnad att alstra obeslutsamhet och misstroende till sig själf.

III). Men verkan på denna klass af människor är icke blott af moralisk utan äfven af förståndsutvecklande beskaffenhet, ty arbete med händerna såsom redan är påvisadt, tager också själsförmögenheterna i anspråk, och jag är öfvertygad om, att många gossar nu lämna våra skolor såsom oförbätterliga dumhufvuden både i lärares, kamraters och egna ögon, helt enkelt, emedan aldrig någon har tänkt på att nå deras hjärnor genom deras händer.

IV). Jag har alltid varit öfvertygad, att den säkraste förhoppningen om att kunna utveckla handarbetsundervisningen låg uti det begär, som är djupt implantadt hos den normalt utvecklade brittiske gossen att göra någonting med händerna, och att ett uppfostrande slöjdsystem därför borde grundas på utförandet af färdiga arbeten hellre än på utförandet af blotta öfningar; men jag måste tillstå, att jag lyst vissa tvifvel, huruvida det skulle vara möjligt för elever, som icke hade någon föregående öfning i användandet af verktyg, att göra en serie väl afslutade föremål utan någon annan öfning i bruket af verktyg än den, som förvärfvas under själfva arbetandet. Och ehuru erfarenheten har visat mig, att detta är möjligt för äldre personer, kan jag ej hjälpa, att jag ännu hyser tvifvel om, huruvida gossar, eller åtminstone en stor del af dem, ej skulle arbeta bättre, om de erhöles några få särskilda öfningar, innan de började med en ny modell.

V). Men om mitt besök i dessa hänseenden lät mig lifligt se de moraliska och intellektuella fördelarna af arbetsundervisning, visade det mig också, hvad jag alls icke förstod förut, nämligen huru obetydlig svårigheten är att införa den i skolorna. Då frågan förut varit diskuterad i vår öfverstyrelse erkände hvar och en i teorin ämnets vikt men

frågade rådlöst, huru saken skulle organiseras, hvarifrån man skulle få personer lämpliga att meddela denna undervisning, och hvarifrån de stora summor, som voro nödvändiga, skulle tagas. Nu är det omöjligt, tror jag, att gå igenom en kurs på Nääs, utan att blifva öfvertygad om, att hvarje genomsnittsmänniska, som icke arbetar under kroppsligt ogynnsamma villkor, kan med framgång utföra arbetet och efter genomgången kurs blifva kompetent att undervisa däri, såvida naturen har gifvit honom några läraregäfvor, och, om sommarens kurs kan tjäna såsom exempel, skulle jag vilja tillägga, han skulle blifva icke blott i stånd därtill men ifrig att göra det. Arbetets förmåga att fångsla är så stor, att den, som går igenom en kurs utan att blifva en ifrare för saken, måste vara behäftad med mer än brittisk tröghet. Korteligen, svårigheterna att ordna undervisningen försvinna. Låt en lärare i hvilken skola som helst gå igenom en fullständig kurs, och det skulle förvåna mig mycket, om den skolan länge skulle fortgå utan att blifva försedd med någon slags uppfostrande arbetsundervisning. Afgiften för kursen är löjligt liten, och den enda öfriga utgift, som är nödvändig, är en ringa kostnad för bänkar och verktyg och kanske för slöjdsal. Detta om de allmänna intryck jag erhöil genom mitt besök.

Jag har icke vidrört den brydsamma frågan om slöjdens förtjänster i jämförelse med andra systems, ej heller känner jag mig kompetent därtill. Så vidt jag kan se, bestå skiljaktigheterna mestadels, ehuru ej helt och hållet, i detaljer. Af största vikt är att en lärare i hvarje skola erhåller en utbildning, som skulle på honom inympa »manual virus», och att han sedan blir lämnad tämligen fria händer. Jag skulle därför, om det vore möjligt, skicka honom till Nääs, då jag icke känner någon annan plats, där inympningen sker med lika stor framgång, ehuru de som hafva varit fröken Andrés elever i Bangor, Hereford eller Aberystwyth säga mig, att hon är märkvärdigt framgångsrik i att låta sitt arbete genomträngas af samma ande. Jag har icke tid att tala om anmärkningarna mot slöjdsystemet. Enligt min mening komma de ofta därutaf att detaljer sådana som att de följda modellserierna ofta hafva en främmande prägel och åstadkomma fördomar både hos föräldrar och elever. Den person eller den förening, som kunde sammansätta en modellserie innefattande föremål, som äro allmänt använda i England, skulle göra mera för att i detta land främja utbredandet af uppfostrande arbete med händerna, än hvad som har blifvit gjort af alla föreningar och genom alla tekniska tidskrifter under de sista tio åren. Detta arbete har redan blifvit gjort för Amerika af herr Larson, en svensk emigrant, som nu är föreståndare för ett af de förnämsta slöjdseminarierna i Förenta Staterna, med det resultat, såsom flere af de amerikanska kursdeltagarne vid Nääs sade mig, att slöjden gör stora framsteg där. Det återstår att göras för England, men det ser ut, som om det vore föga hopp, att det blir gjort, så länge som slöjdens gynnare äro fördelade på rivaliserande föreningar, hvilka synas vara oförmögna att enas om gemensam handling.

Litteratur

(rörande pedagogisk slöjdundervisning).

Redogörelse för Norrköpings folkundervisningsanstalter under år 1895, utgifven af I. A. Lyttkens. Norrköping 1896. Lithografiska Aktie-Bolaget.

Berättelse om Örebro stads folkskolor under år 1895 jämte en kort historik öfver skolväsendets utveckling, afgifven af Stadens Skolråd. Örebro 1896. Bohlinska boktryckeriet.

Karl Zirul: Otjet o komandirovke v Leipzigskuu utjilelskuu Seminarii Rutjnogo truda. Berättelse om en stipendieresa till Leipzigs Slöjdläroreseminarium i ändamål att studera träslöjds- och metallslöjdsundervisningen.

Karl Zirul: Obsor Deiatelnosti Leipzigskoii utjitel'skoii Seminarii Rutjnogo truda. (Öfverblick öfver Slöjdsseminariets i Leipzig verksamhet från 1887 till 1895.)

Karl Zirul: Nääskaia utjitel'skaia Seminaria Rutjnogo truda v' Schvetzii. Po povoda XX-letnei godovshtni eia suschtestvovaniia. (Nääs Slöjdläroreseminarium i Sverige. Med anledning af dess tjugunåriga tillvaro.)

Karl Zirul: Rutjnoi trud. Svedenia, kasaušchiatsia rasprostranenia i nastoiastago položenia Rutjnogo truda v' Russkikh Schkolach. (Slöjd. Meddelanden om slöjdundervisningens utbredning och närvarande tillstånd i ryska skolor.)

